

נדרים ס"ה

שווערד

בית הלוי על בראשית פרק לז פסוק לד

וישם שק במתניו. במדרש איכה (ב) על פסוק ישבו לארץ הביא המעשה בסנהדרין שהתירו לצדקיהו על מה שהשביעו נבוכדנצר וגזר נבוכדנצר והורידן לארץ, מיד העלו עפר על ראשם, הזכירו זכותו של אברהם שאמר (בראשית יח) ואנכי עפר ואפר, חגרו שקים התחילו להזכיר זכותו של יעקב שנאמר וישם שק במתניו. ולכאורה אינו מובן וכי לא מצאו זכות אחר ביעקב להזכירו רק הא דוישם שק במתניו והתאבל עבור יוסף. רק יובן דהנה עתה כשהגיע להם עונש עבור שהתירו לצדקיהו הנדר התבוננו שנחשב להם זה לחטא הגם דהתירו לו משום דבר מצוה וכמו שכתב הר"ן במסכת נדרים (דף ס"ה) או משום דהיה עליהם מצות צדקיהו ומ"מ הגיע להם מה שהגיע, וע"כ או משום דגם לדבר מצוה אין מתירין אלא בפניו או אפשר דשאני שם דהיה שם חילול השם לגבי נבוכדנצר שסבר שצדקיהו עבר על השבועה, ועכ"פ יהיה מאיזו טעם שיהיה הרי הגיע להם לבסוף צער ע"י התרתם. ועל כן התחילו להזכיר זכותו של יעקב. דהנה כל ריבוי הצער שנצטער יעקב אבינו על יוסף לכאורה אינו מובן כלל, ועיין במדרש (ב"ר פד כא) דמטרונא אחת שאלה על זה דביהודה כתיב ויתנחם וזה אביהם של כולם כתיב בו וימאן להתנחם, רק עיקר צערו היה על שחסר לו מנין י"ב שבטים דמנין זה הוא עיקר היסוד מכלליות אומה הישראלית, וז"ל המדרש פרשת ויצא (ב"ר פח יא) נטל יעקב י"ב אבנים אמר גזר הקב"ה שהוא מעמיד י"ב שבטים אברהם לא העמידן יצחק לא העמידן אני אם מתאחות שנים עשר אבנים זו לזו יודע אני שאני מעמיד שנים עשר שבטים, וזהו היה כל תשוקתו ויגיעתו כל חייו לבנות בית ישראל ועבור זה עבד בבית לבן עשרים שנה, וכל הצער שסבל מעשו היה רק עבור שיזכה בברכות אברהם ובארץ ישראל ובקרבתו והכל תלוי במנין הזה. ועכשיו כשראה שנטרף יוסף והיה סבור שנחסר לו המנין הרי נתקלקל כל מה שיגע כל חייו, וע"כ התאבל עליו כל הכ"ב שנים, וע"כ אמר כי ארד אל בני אבל שאולה כי בזה נתקלקל כל שעשה בחייו. רק אכתי יקשה דמה כל הצער הזה דנהי דהאמהות כבר עמדו מלדת ולא היה ראויות לילד עוד בן מ"מ היה לו לישא אשה אחרת ואפשר עוד יוליד בן אחר תחת יוסף ויתוקן הכל כבתחלה. רק דלא היה יכול לעשות כן מפני השבועה שהשביעו לבן אם תקח נשים על בנותי וכל זמן שהיה אחת מהאמהות קיימת לא היה יכול לישא אשה אחרת. שוב מצאתי בילקוט פרשה זו (קמג) וז"ל אמר יעקב הרי נפרצה ברית השבטים כמה יגיעות יגעתי להעמיד י"ב שבטים י"ב מזלות י"ב שעות ביום י"ב שעות בלילה י"ב חדשים י"ב אבנים באפוד הרי נפרצה ברית השבטים ולא רצה יעקב לישא אשה ולהוליד בן מפני שבועתו של לבן אם תקח נשים כו', הרי מבואר להדיא ככל דברינו. ועכ"פ הרי סבל צער הרבה שנים ולא רצה להתיר לו השבועה שהיה ירא שיהיה חילול השם ללבן. וכשנתבונן על זה הוא נסיון גדול אפשר גדול כהנסיון של עקידה, שהיה סבור שאבד כל הבטחותיו וכל יגיעותיו, נצטער בזה כ"ב שנים ולא רצה להתיר הנדר וסבל כל כך הרבה עבור זה, וזהו שהזכירו הסנהדרין אז זכותו של יעקב דלבש שק: